

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
Ministerie van Economische Zaken

Q-koorts

Informatie over de ziekte en de procedures van de NVWA voor de dierhouder

NVWA Incident Crisiscentrum (NVIC)
Telefoon: 088 223 3773
E-mail: vic@vwa.nl
www.nvwa.nl/

Inleiding

Deze folder geeft uitleg over wat het NVWA Incident en Crisiscentrum (NVIC) doet als bij uw dieren Q-koorts wordt vermoedt. Verder geeft deze folder algemene informatie over Q-koorts.

Informatie ziekte bij dieren

Algemeen

Q-koorts wordt veroorzaakt door de bacterie *Coxiella burnetii*. In Nederland komt de ziekte nog steeds voor. Bijna alle boerderijdieren kunnen de ziekte krijgen. Maar ook huisdieren, knaagdieren en vogels kunnen besmet raken met de *Coxiella* bacterie.

Q-koorts is een zoönose. Dit betekent dat de bacterie kan worden overgedragen van dier op mens en bij de mens ziekte kan veroorzaken.

Overdragen van de bacterie

Dieren die de bacterie uitscheiden kunnen Q-koorts overdragen op mensen. De bacterie komt in de omgeving terecht doordat besmette dieren (die zelf geen ziekteverschijnselen hoeven te vertonen) bacteriën uitscheiden. Dit doen zij via lichaamsvocht, zoals traanvocht, urine, slijm, speeksel, melk en vruchtwater. Vooral tijdens het kalven of lammeren komen er veel bacteriën vrij. Zeker als het gaat om een abortus. De bacteriën kunnen door de wind over een groot gebied worden verspreid.

Ziekteverschijnselen bij dieren

Dieren hebben vaak geen klachten wanneer zij besmet zijn met de Q-koorts bacterie. Verschijnselen van de ziekte worden vooral rond de geboorte duidelijk. Soms is er sprake van zieke of doodgeboren lammeren, soms van massaal verwerpen van ongeboren dieren. De optredende verschijnselen zijn, met name bij kleine herkauwers, soms zo hevig dat gesproken wordt van een 'abortusstorm'.

Bewakingsonderzoek en diagnostiek

Schapen en geiten die in Nederland worden gehouden moeten gevaccineerd worden tegen Q-koorts. Geiten- en schaphouders moeten verplicht

aan het tankmelkonderzoek meedoen. Met dit onderzoek is een onderscheid mogelijk tussen Q-koorts besmette bedrijven en Q-koortsvrije bedrijven. Het uiteindelijke doel van deze nieuwe aanpak is om het aantal Q-koorts besmettingen te verminderen.

Informatie ziekte bij mensen

Overdracht ziekte van dier naar mens

Q-koorts is een zoönose. Dit betekent dat de bacterie kan worden overgedragen van dier op mens en bij de mens ziekte kan veroorzaken. In Nederland zijn besmette melkgeiten en melkschapen de bron van de ziekte bij mensen. Mensen kunnen op 3 manieren besmet raken:

- Door besmette stofdeeltjes in te ademen. De stofdeeltjes kunnen zich via de lucht over grote afstanden verspreiden. Dit is de voornaamste oorzaak van besmetting bij de mens.
- Door besmette rauwe melk(-producten) of onvoldoende verhit besmet vlees te eten of drinken. Besmetting op deze manier komt zelden voor.
- Er zijn ook gevallen beschreven waarbij moeders pasgeboren kinderen infecteerden via de placenta en/of de moedermelk. Mensen kunnen elkaar onderling niet besmetten.

Ziekteverschijnselen bij mensen

De meeste infecties bij mensen verlopen symptomeloos of doen denken aan een lichte griep.

Soms verloopt Q-koorts ernstiger. Dan begint de ziekte in korte tijd met heftige hoofdpijn, hoge koorts en een longontsteking met droge hoest en pijn op de borst. De bacterie kan een leverontsteking veroorzaken.

Soms kan Q-koorts tot een chronische infectie leiden. Dan is er vaak een ontsteking aan het hart. Chronische Q-koorts komt meestal voor bij patiënten met een onderliggende aandoening. De kans om ernstig ziek te worden na besmetting is groter voor zwangere vrouwen en

hartpatiënten. Ook mensen met een afweerstoornis lopen extra risico.

Voorkómen

De volgende maatregelen kunt u nemen om te voorkomen dat u Q-koorts krijgt:

- Wees extra alert als u (tijdens het werk) met schapen en geiten in aanraking komt. Bijvoorbeeld in veehouderijen, slachthuizen of in wol- en leerbedrijven.
- Was goed uw handen nadat u in de buurt van schapen, koeien en geiten bent geweest. Zeker in de periode van kalven en lammeren (tussen april en juli).
- Vermijd het contact met schapen, koeien en geiten als u zwanger bent. Zeker in de periode van kalven en lammeren en de periode daarna.
- Drink/eet geen rauwe melk(producten). Kook rauwe melk voor consumptie.
- Verhit vlees goed voor u het eet.

Behandelen

Ga na de huisarts als u bovenstaande klachten hebt; de arts kan aanvullend onderzoek doen.

Q-koorts is te behandelen met antibiotica. Let wel, ook na de Q-koorts kunt u lang last houden van vermoeidheid. Die vermoeidheid is niet te behandelen maar zal uiteindelijk wel verdwijnen. Bij chronische Q-koorts is vaak jarenlang behandeling met antibiotica nodig.

Na een besmetting ontstaat een langdurige bescherming tegen de ziekte.

Afhandelingsprocedure verdenking door NVIC

In de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) staat dat Q-koorts gemeld en bestreden moet worden. De NVIC voert deze bestrijding uit.

Melding

Indien u, uw dierenarts of de GGD Q-koorts vermoedt door bijvoorbeeld een afwijkend aantal abortussen, wordt dit gemeld aan de NVWA op telefoonnummer 045 546 3188.

Ook een laboratorium moet melden wanneer er uit een test of een ander onderzoek de aanwezigheid van de Q-koorts bacterie wordt vastgesteld.

Officiële verdenking

Bij een officiële verdenking gaan wettelijke maatregelen van start die bedoeld zijn om te voorkomen dat de Q-koorts verder wordt verspreid. U bent verplicht om aan deze maatregelen mee te werken. Uw bedrijf blijft de "verdacht" status houden totdat er bewijs is dat uw dieren niet lijden aan Q-koorts.

Afhandeling verdenking

Na een melding van Q-koorts bij een dier zal het NVWA Incident en Crisiscentrum (NVIC) zo snel mogelijk onderzoek doen om uit te zoeken of het dier werkelijk Q-koorts heeft. Er kunnen dan maatregelen genomen worden om te voorkomen dat de ziekte wordt overgedragen naar de mens. De NVWA/NVIC stuurt een dierziektedeskundige naar de locatie. Hij/zij voert een klinische inspectie uit en telt de aanwezige dieren (ook andere diersoorten). Ook informeert hij/zij of de betrokken mensen ziek zijn. Daarnaast bemonstert de NVWA de melk en mogelijk dieren. De melkmonsters worden onderzocht op op de aanwezigheid van de Q-koortsbacterie (*Coxiella burnetii*) door het laboratorium van de CVI.

Uitslagen/ bevindingen

De eerste resultaten van het tankmelk onderzoek zijn na een week bekend. U wordt hierover geïnformeerd door de dierziektedeskundige die bij u op het bedrijf is geweest of door het NVIC.

Maatregelen

Als het NVIC uw bedrijf als besmet aanmerkt, krijgt u hierover een brief. Er gelden dan de volgende maatregelen:

- Uitmestverbod. Als op uw bedrijf Q-koorts is vastgesteld, moet u mest ná verwijdering uit de stal eerst 30 dagen afgedekt opslaan voordat u het mag uitrijden of afvoeren.

- Bezoekverbod. Alleen mensen die vanwege hun beroep of bedrijf langskomen, mogen in de stallen van uw bedrijf.
- Afvoerverbod: dieren mogen alleen voor slachtdoeleinden worden afgevoerd van uit bedrijf. Er gelden uitzonderingen voor lammeren jonger dan 4 weken en voor opfokdieren.
- Aanvoerverbod; tenzij de dieren zijn gevaccineerd.
- Verplichtingen tot het bijhouden van administratie met betrekking tot de mest, het bestrijden van ongedierte en de beschikbaarheid van bakken in de stal voor het verzamelen van nageboorten.

Kosten

De inzet van het NVIC, de dierziektedeskundige en het laboratoriumonderzoek worden u niet in rekening gebracht.

De medische behandeling die nodig is wanneer u zelf klachten heeft van Q-koorts, wordt altijd vergoed door uw ziektekostenverzekeraar. Bij volwassenen wordt wél het eigen risico belast.

Vragen

Mocht u na het lezen van deze folder nog vragen hebben, dan kunt u de website van de NVWA raadplegen (www.nvwa.nl -dierziekte). Tijdens kantooruren kunt u ook contact opnemen met het NVIC op telefoonnummer 088 223 3773.

Indien u vragen heeft over Q-koorts en uw eigen gezondheid kunt u de GGD in uw regio raadplegen (www.ggd.nl).